

Љубомир Гиговић¹

ГЕОСТРАТЕГИЈСКИ ЗНАЧАЈ ПИТКЕ ВОДЕ

Увод

Вода је животна потреба и услов опстанка живих бића на Земљи. Количина питке воде је ограничена, а потребе за њом расту. Осим тога, велике количине воде се на различите начине загађују, па се расположива количина смањује. Томе придонио и нерационална потрошња. Мада су ресурси питке воде довољни за све планетарне потребе (за људе и остали живи свет), милијарда и по људи трпи жеђ, а у многим подручјима влада суша. За то има пуно разлога. Два су основна: неравномерни распоред падавина и природних ресурса воде и подела људске заједнице на богате и сиромашне, односно развијене и неразвијене.

Проблем вода, искоришћавања и резерви постаје све важније питање савремене безбедности. У свету данас постоје регије које имају великих проблема са водом за пиће, чиме се непосредно угрожава опстанак људи и живота на томе простору. У односу на раст становништва у следећих 25 године још 33 државе ће се суочити са истим проблемом. Овакав развој може бити и неповољнији с обзиром на климатске промене које су данас видљиве и голим оком. Проблем недостатка воде за пиће данас се посебно изражава у државама Блиског истока и северне Африке.

Глобални проблеми у вези са питком водом

Већина воде на Земљи (97%) налази се у морима, што значи да је некорисна за пиће и пољопривреду. Само 3% воде на свету је искористиво за те сврхе. Више од 2% тих ресурса налази се у северном поларном кругу, што такође отежава њено искоришћавање. Укупна количина воде на Платети је стална. Она износи 1.385,114.610 km³. Од тога на слану воду отпада 1.338 милиона km³ или 96,5%, а на слатку 35,029.290 km³ или 2,53%. Постојећа количина питке воде би трајно задовољавала потребе људске заједнице. Проблем је што је само мали део те воде доступан. У циклусу кретања питке воде (водена пара, киша, вода у рекама и језерима, подземна вода, вода у ледницима) људи могу користити само 0,05% од њене укупне количине. То је количина коју је могуће користити за људске потребе и

¹ Мр Љубомир Гиговић, Војна академија, Београд.

потребе свих других живих бића која пију слатку воду. С обзиром на то да потребе за питком водом стално и брзо расту, а да су њене количине ограничене, човечанство ће се врло брзо суочити с недостатком питке воде.

Позната је чињеница како вода често није „распоређена“ онако како би то људи желели. Понекад је има премало на неким местима, док је на другима има превише. Хидролог *Falkenmark* тврди како људи живе „... под тиранијом воденог циклуса“². Пример, око 3/4 годишњих падавина догађа се у подручјима где живи 1/3 светске популације³. Надаље, око 20% просечних годишњих падавина заврши у подручју Амазоне где живи око 10 милиона становника. Исто тако, на подручје реке Конго у Африци падне око 30% укупних афричких падавина, док у том подручју живи само око 10% афричког становништва⁴. Узимајући у обзир дужину река и њихову величину, тада око 31% светских река отпада на Азију и око 25% на Јужну Америку.

Нека подручја имају воде у изобиљу, нека на нивоу потреба, а на неким је готово и нема. Количински гледано, највећи ресурси су у Азији (36%), затим у Јужној Америци (26%) па у Северној Америци (15%). Африка располаже са 11%, Европа са 8%, а Аустралија и Океанија са 4% водних ресурса. Најмање воде годишње по површини (испод светског просека од 317.000 m³/km²) имају Африка (134.000 m³/km²), Аустралија и Океанија (269.000 m³/km²) и Европа (277.000 m³/km²), а највише Јужна Америка (672.000 m³/km²). Ситуација у вези с ресурсима добија друге димензије када се упореди са бројем становника по континентима. Тако је 1989. године количина воде по глави становника износила приближно 9.000 литара годишње. Међутим сходно пројекцији пораста становништва, 2025. године сваки становник на Земљи може располагати са 5.100 литара годишње. Посматрајући расподелу воде за пиће по глави становника разлика у количини воде по становнику је огромна. Најбоља ситуација је у Северној Америци (19.000 литара по глави становника годишње), док Кувајт располаже са најмање воде по глави становника (75 литара).

Порастом становништва у Свету стање се постепено мења, односно погоршава, јер се непромењени ресурси деле на све већи број људи. У последњих две хиљаде година људска популација повећала се многостру-

² Falkenmark, M., Population growth and water supplies: An emerging crisis, People, Vol. 17, No. 1, 1990., Pg. 18-20.

³ Gleick, P., An introduction to global fresh water issues. In: Gleick, P., ed., Water in crisis, New York, Oxford University Press, 1993., Pg. 3-12.

⁴ UNITED NATIONS (UN). COMMISSION ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT. Comprehensive assessment of the freshwater resources of the world. Report of the Secretary General. New York, UN, 1997., Pg. 39.

ко. Пре два миленијума на Земљи је живело око 3% данашњег становништва. Количина питке воде није се значајно повећавала. Према умереним демографским проценама светско становништво ће се са садашњих 6,3 милијарде до 2050. попети на око 9 милијарди људи. Због тог пораста ће се водни ресурси по становнику битно смањити, што ће у посебно тешку ситуацију довести најмногљудније континенте - Азију и Африку. Годишња количина воде по становнику у Африци смањи ће се са 4.870 у 2002. на 2.240 литара у 2050. години, а у Азији са 3.580 на 2.590 литара. До великог смањења доћи ће и у Аустралији, Океанији и у Јужној Америци.

Наведена слика може изгледати и другачије, јер ће на њу утицати различити природни и антропогени фактори (промена температуре и климе, амбијент стакленог звона, степен загађења, велики хидрографски и хидро-енергетски пројекти, евентуална нуклеарна разарања итд.). Ипак општа слика показује да ће се простори и становништво, који сада пате од недостатка воде, у будућности сретати са још већом несташицом воде и проблемима које она са собом носи, поготово ако људска заједница радикално не промени свој однос према води, екосаставу и расту становништва.

Потреба за водом и потрошња питке воде стално расту. То показује и чињеница да се укупна потрошња воде од 1900. до 1995. године повећала за око шест пута. У раздобљу од 1940. до 2000. године потрошња воде по становнику Земље повећала се са 400 на 800 m³ годишње. На то утичу различити фактори: пораст становништва, индустријски развој, интензивирање пољопривредне производње (која је највећи потрошач воде у свету), повећање нивоа хигијенских услова, нерационална потрошња, велики губици у системима водоснабдевања итд.

Као што је речено, становништво света ће, према проценама УН, до 2050. са садашњих 6,3 милијарде порастати на око 9 до 9,4 милијарде људи. То ће захтевати удвостручење светске производње жита, што је могуће само уз одговарајуће натапање. Рачуна се да ће се у наредних 20 година употреба воде повећати за око 40%, али и да ће 42% становништва света живети у земљама без питке воде.

Брзи раст потреба и потрошње воде, са једне, и ограниченост залиха воде (уз све већу загађеност), са друге стране, допринеће до раскорака између потреба за водом и могућности да се оне задовоље. То ће придонети повећању јаза између развијених и неразвијених, јер ће се потрошња воде количински највише повећати у развијеним земљама. У таквим условима ће се повећати тражња за водом, социјалне и међудржавне напетости, створиће се услови за тероризам мотивисан проблемом обезбеђивања водом, а вероватни су и ратни сукоби. Такође ће се развити трговина питком водом, тако да ће вода од општег природног добра постати роба, на којој ће се једни богатити, а други сиромашити.

Још није дошло до глобалне, планетарне кризе воде, али се прогнозе крећу у том правцу. И садашње стање представља глобални проблем, који се све више уобличава у глобални извор угрожавања људске заједнице. Скоро милијарда и по људи нема чисте питке воде (воде за пиће)⁵, а двоструко толико је оних којима није доступна вода за санитарне потребе, ако је преко 250 милиона људи заражено болестима које се преносе водом (од чега их најмање 5 милиона годишње умире), онда је то сигурно глобални проблем, који већ сада јасно указује на глобалну кризу воде, без обзира што би постојећи ресурси могли задовољити људске потребе за питком водом. Извор садашње кризе воде није сама вода (ни квалитативно ни квантитативно), него чињеница да је она природно неравномерно распоређена, да на подручјима са мањим ресурсима живи много више људи но што је воде која им је потребна, да се велике количине воде изгубе у водоводним системима, да се велике количине загађују, да још увек разни технолошки производни процеси повлаче прекомерне количине воде (успут је загађују и онеспособљавају за даљу употребу), да богати троше многоструко више воде но што је потребно за нормалне људске потребе, да нема глобалног планирања ни договора о рационалном коришћењу водних ресурса ни јединствене воље да се предузму свеобухватни активности којима би се сваком становнику осигурао егзистенцијални стандард од 50 литара чисте питке воде дневно.

Такво стање и понашање води овај свет у правцу глобалне несигурности која ће погодити целу људску заједницу и сва жива бића. Данашње стање је за милијарде људи катастрофално, а са становишта глобалне безбедности оно је увод у општу кризу и тешке социјалне сукобе који ће кулминирати ратовима и јачањем светског тероризма, што може довести до масовних миграција према подручјима богатим питком водом и до великог светског обрачуна између богатих и сиромашних.

Вода као узрок и циљ рата

Вода је природни ресурс за којег не постоји замена у природи. Без обзира на њен значај, она још није постала предмет међународне трговине у оној мери као други природни ресурси (угаљ, нафта, итд.). Сукоба због воде је било одувек, а често су, осим уговорима и споразумима, завршава-

⁵ Према подацима UNFPA таквих је 1994. било 1,1 милијарду, 1997. већ 1,2 милијарде људи, а данас се тај број попео на око 1,5 млрд. Предвиђа се да ће 2025. око 2/3 људи живети у подручјима са умереним до великим недостатком воде, те да ће 2050. око 42% човечанства живети у земљама без питке воде.

ли ратовима. С тим у вези, амерички књижевник Марк Твен пре више од сто година је записао „*виски је за пиће, а вода за тучу*“⁶. Његове речи одраз су важности која се и у то време придавала води. У свим већим сукобима у последњих двеста година, вода се појављивала као важан ресурс у ратним догађањима, али и као војни циљ, помоћу којег су остваривани врло значајни стратешки циљеви (табела 1). Од 1945. год. до данас у свету је вођено педесетак сукоба у којима су питка вода, те водна инфраструктура биле непосредни или посредни циљ напетих међудржавних односа, односно војних напада. Само у 11 спорних ситуација нису коришћене војне снаге.

До сукобљавања у вези с водом долази из више разлога: ради доласка до воде у циљу задовољавања властитих потреба за питком водом; ради онемогућавања других да користе одређене водне ресурсе; у случају (намере) употребе воде као оружја, односно изазивања катастрофе; када се вода ставља у функцију наношења привредне штете и онемогућавања производње; због обуставе воде за пиће ради притиска на становништво или власт.

Сукоби могу бити политичког, економског или војног карактера, а одвијају се као међуетнички и међудржавни. Опасност од сукоба је највећа тамо где се на истим ресурсима сусрећу две или више држава, а таквих је места доста. У свету 263 међународна водна базена деле 2 до 16 држава. Трећину река заједнички деле 3 и више држава, а 19 река дели 5 и више земаља. Према подацима UNESCO, задњих се 50 година догодило 1831 интеракција у вези с водом, од чега 1228 кооперативних (потписано је око 200 уговора о новим бранама на рекама). Конфликтних догађаја је било 507, од тога 37 са насиљем (21 са војним акцијама)⁶. УН су означили 70 подручја у свету с потенцијалном опасношћу од избијања сукоба у вези с водом као основним узроком, а претпостављају да приступ води може бити највећи узрок рата у Африци у наредних 25 година баш тамо где више држава дели једну реку или језеро (пример: употреба воде Нила за наводњавање).

Заоштравање светских демографских и економских проблема и наставак досадашњег односа према води (политика расподеле, коришћења и заштите водних ресурса, управљање водама и друго) сигурно води у сукобе, можда много снажније од свих досадашњих. Из чињенице да ће милијарде људи долазити у све тежу ситуацију са водом, произаћи ће нови подстицаји међународном тероризму, који неће бити могуће зауставити. Тероризам ће претходити већим сукобима који могу имати катастрофалне глобалне последице. Према проценама стручњака, сукоби око воде ће се у будућности повећати из једног јединог разлога: недостатка воље да се ограничени ресурси питке воде и њено искоришћавање ставе под одређени надзор, те да се води рачуна о природном обнављању извора питке воде.

⁶ UNESCO: The World Water Development Report.

Процењује се како ће ти сукоби посебно бити изражени у подручјима са многобројним становништвом и недостатком воде, која је већ данас присутна. Многе афричке и блискоисточне државе данас се сусрећу са недостатком питке воде, односно постоји велики проблем са изворима на њиховој територији. Готово све се налазе у подручјима великих река, које се заједнички искоришћавају. У блиској будућности ће се, због пораста становништва, као и све већег коришћења воде, отворити проблем у коришћењу таквих заједничких ресурса, што може изазвати сукобе, чак и међудржавне ратове. Примери за то су бројни: Израел је употребио војну силу за остваривање контроле над реком Јордан. Египат је запретио Етиопији ратом уколико оствари своје планове за повећано наводњавање пољопривредних површина из Белог Нила. То би значило смањивање воде у самој реци Нил, о којој зависи живот државе Египат (око 98% питке воде која се троши у Египту протиче из Нила). Године 1992. Турска је отпочела изградњу велике инфраструктуре у Југоисточној Анатолији којом би се отвориле могућности за наводњавање и производњу електричне енергије из реке Еуфрат. Пројекат би се требао довршити до 2005. год. Њиме ће се из реке Еуфрат “узимати” годишње око пола укупне количине воде која тече реком. То ће изазвати смањивање водостаја реке Еуфрат у Сирији и Ираку. Сирија гради сличну инфраструктуру, која ће додатно захватити у реку Еуфрат.

Већ се из ових неколико примера може закључити како могући сукоби око искоришћавања питке воде представљају све већи међународни проблем. Само у Африци постоји 50 река које теку кроз две и више држава. Поред тога, због коришћења вода из базена река Нил, Замбези, Нигер и Волта, већ данас постоје напетости између две и више држава. У средњој Азији у подручју Аралског језера, постоје сукоби због коришћења воде. Туркменистан, Узбекистан, Казакстан, Киргистан и Таџикистан већину својих потреба за питком водом добијају из река Аму Даруа и Сур Даруа. Целим њиховим током изграђена је инфраструктура за наводњавање и искоришћавање воде за домаћинства те индустрију. Потребне за водом се повећавају из године у годину, што отвара многа питања међусобних односа међу споменутим државама. Киргистан и Узбекистан се споре око вода и територије у долини Фергана; Киргистан и Таџикистан споре се око система наводњавања из реке Сур Даруа; Туркменистан и Узбекистан споре се око наводњавања и искоришћавања воде из реке Аму Даруа.

То су само неки примери многобројних спорова у свету око искоришћавања питке воде. Државе у горњим токовима река обично не воде рачуна што ће се догодити с реком у њеном доњем току, односно хоће ли њихово прекомерно искоришћавање угрозити животе становника у другим државама. Оне искоришћавање воде прилагођавају својим потребама. Државе у доњим токовима постају тако све угроженије и поставља се питање

опстанка живота у неким подручјима. Занимљив је пример реке Колорадо у САД-у. Она извири у САД-у и уливала се у Калифорнијски залив. Како су САД готово целим током те реке изградиле различите инфраструктурне објекте за искоришћавање воде, а при томе не водећи рачуна о доњем току, река је једноставно „нестала” у пустињи јужно од границе САД-а и Мексика и не улива се више у Калифорнијски залив. Такав развој ствари води према недостатку воде у многим подручјима доњих токова река, великим миграцијама становништва, па и ратовима.

Закључак

Проблем вода, искоришћавања и резерви постаје све важније питање савремене безбедности. Данас постоје у свету регије које имају великих проблема са питком водом, чиме се директно угрожава опстанак и одржање људи и живота на том простору. Према неким проценама, двадесетак држава сусреће се данас са хроничним недостатком питке воде. На основу раста становништва у следећих 25 година још 33 државе ће се суочити са истим проблемом. Овакав развој може бити и неповољнији са обзиром на климатске промене које су данас видљиве и голим оком. Са проблемом недостатка питке воде данас се посебно сусрећу државе Блиског истока и северне Африке. Управо се у тим просторима догађају сукоби чији узроци нису непосредно везани уз воде, али имају значајне последице на нормално коришћење водних ресурса у интересу свих становника подручја.

Из свега тога произлази јасан закључак: цели свет, а посебно најразвијеније и најмоћније земље, мора се мењати однос према води; вода је темељно благо човечанства, свих људи и сваког човека; вода је темељ живота свих будућих генерација, а не само садашњих; воду треба осигурати сваком човеку; вода не сме бити део поделе људске заједнице на богате и сиромашне; вода је глобални интерес, глобални проблем и глобално питање које према глобалним рјешењима треба решавати на свим нивоима. То ће осигурати оптималну снабдевеност водом и избегавање ратова.

Табела 1. – Сукоби због коришћења водних ресурса

Година	Стране у сукобу	Опис	Извор
1503.	Фиренца и Пиза	Leonardo da Vinci и Machiavelli планирају преузети ријеку Арно од Пизе током њиховог сукоба	Honan 1996.
1642.	Кина; династија Минг	Рушење насипа реке Јангце као средство у сламању побуне сељака	Hilel 1991.
1863.	грађански рат у САД-у	Генерал Грант у битци код Виксбурга руши насипе уз реку у борби против Конфедерације	Barry 1997.
1898.	Египат, Француска, В. Британија	Војни сукоб замало избија између В. Британије и Француске када је Француска покушала остварити контролу над горњим током Нила.	Moorhead 1960.

Година	Стране у сукобу	Опис	Извор
1924.	Долина Овенс, Лос Анђелес	Водовод од долине Овенс до Лос Анђелеса био је неколико пута миниран с циљем спрјечавања искориштавања воде у долини	Reisner 1986.
1935.	Калифорнија, Аризона	Аризона је мобилизирала Националну гарду и полицијске јединице уз границу с Калифорнијом протестирајући тако против изградње Паркерове бране и искориштавања воде из реке Колорадо; случај је решен на суду	Reisner 1986.
1938.	Кина и Јапан	Чанг Кај-шек наредио разарање брана на реци Јангценгјанг како би поплавио шире подручје и тиме спречио напредовање јапанске војске. При томе је поплављено близу 50.000 km ² и погинуло је близу милион Кинеза.	Hillel 1991, Yang Lang 1989, 1994
1940.-1945.	Више учесника	Више брана на рекама и језерима бомбардоване су као војни циљеви током 2. светског рата	Gleick 1993.
1943.	В. Британија, Немачка	Британско ратно ваздухопловство бомбардовало је бране на рекама Мохне, Сорпе и Едер. Рушење бране на реци Мохне изазвала је смрт 1200 људи и рушење свих брана у следећих 50 km.	Kirschner 1949.
1944.	Немачка, Италија, В. Британија, САД	Немачке снаге у Италији користиле су воду реке Лири како би спречиле напредовање Британских снага преко реке Гариглиано. Немачка војска направила је бране на реци Рапидо и тиме поплавила долину коју су држале снаге САД	Corps of Engineers 1953.
1944.	Немачка, Италија, В. Британија, САД	Немачка војска поплавила је подручје Понтине и тиме уништила мостобран који су направили савезници.	Corps of Engineers 1953.
1944.	Немачка, савезничке снаге	Немачка војска је поплавила подручје ријеке Ау у Француској створивши језеро два метра дубоко и неколико километара широко спрјечавајући тиме напредовање савезничких снага	Corps of Engineers 1953.
1944.	Немачка, савезничке снаге	Немачка војска поплавила је подручје реке Илл током битке за Булге стварајући тако 16 km дугачку, 3-6 km широку и 1-2 м дубоку водену површину, спрјечавајући снагама САД-а приступ реци Рајни	Corps of Engineers 1953.
1947.	Бангладеш, Индија	Подела реке Ганг између Бангладеша и Индије; почетком 1962. Индија уз обалу изграђује војне објекте, што изазива тензије. Вишегодишњи преговори довели су до потписивања споразума 1996. године	Butts 1997, Samson&Charrier 1997.
1947.- 60.	Индија, Пакистан	Долази до спорења око коришћења реке Инд; Индија зауставља ток воде према пакистанским каналима за наводњавање; године 1962. године потписан је споразум о кориштењу реке Инд	Bingham et. al. 1994., Wolf 1997.
1948.	Арапи, Израел	Арапске снаге прекидају водовод у западном Јерусалему у првом арапско-израелском рату	Wolf 1995, 1997.
1950.	Кореја, САД	Напади на бране на реци Јалу током Корејског рата.	Gleick 1993.
1951.	Кореја, УН	Северна Кореја пустила је водене таласе низ Hwachon бране уништивши тако мостове у долини Pukhan. Снаге САД-а су имале задаћу спријечити даљње угрожавање инфраструктуре у долини Pukhan.	Corps of Engineers 1953.

Година	Стране у сукобу	Опис	Извор
1951.	Израел, Јордан, Сирија	Јордан је планирао изградити сустав наводњавања у долини Јордан користећи ријеку Yarmouk. Израел је отпочео исушивањем мочваре Хулех која се налазила у демилитаризованој зони између Сирије и Израела	Wolf 1997., Samson/Charrier 1997.
1953.	Израел, Јордан, Сирија	Израел је отпочео градњу националног састава за трансфер воде из базена реке Јордан према пустињи Нагев с циљем наводњавања тог подручја. Сиријске војне акције и међународни притисак довели су до одустајања од узимања воде из реке Јордан	Samson&Charrier 1997.
1958.	Египат, Судан	Египат је покушао решити војним средствима постизање споразума о коришћењу воде из реке Нил. Споразум је потписан кад су проегипатске снаге дошле на власт у Судану	Wolf 1997.
1960.	Сјеверни Вијетнам, САД	Састави за наводњавање бомбардовани су у северном Вијетнаму. Укупно је 661 брана и насипа уништено током рата	Gleick 1993., Zemmali 1995.
1962.-1967.	Бразил, Парагвај	Преговори између Бразила и Парагваја око развоја реке Парана прекинути су једностраном акцијом војних снага Бразила 1962. године које су окупирале подручје Гуајага водопада. Војне снаге повучене су 1967. године када је потписан споразум о заједничком деловању на развоју	Murphy i Sabadell 1986.
1963.-1964.	Етиопија, Сомалија	Повлачењем границе између две државе 1948. године остали су сомалијски номади у Етиопији; гранични проблеми настали су због територија у пустињи Огаден у којој су пронађени нафтни и водни извори. Мировни споразум је постигнут након жестоких борби и око хиљаду мртвих	Wolf 1995., 1997.
1965.-1966.	Израел, Сирија	Дошло је до сукоба након објављених арапских планова за преусмеравање реке Јордан, чиме би се угрожени израелски интереси. Сирија је зауставила планирану изградњу водне инфраструктуре	Wolf 1995., 1997.
1966.-1972.	Вијетнам, САД	САД су настојале свим средствима спријечити коришћење Хо Чи Минговог пута	Plant 1995.
1967.	Израел, Сирија	Израел уништава сиријске објекте на реци Јордан. Током Арапско-израелског рата Израел окупира Голанску висораван и Западну обалу	Gleick 1993., Wolf, 1995.,1997., Wallenstein & Swain 1997.
1969.	Израел, Јордан	Израел је сумњао да Јордан превише искоришћава воду из реке Yarmouk па је покушао уништити новоизграђени East Ghor канал. Након тајних преговора долази до потписивања споразума 1970. год.	Samson&Charrier 1997.
1970.	Аргентина, Бразил, Парагвај	Бразил и Парагвај објављују план за изградњу бране код места Итаипу на реци Парана. То је изазвало забринутост у Аргентини због могућности смањивања нивоа воде и потенцијалног смањивања користи од искоришћавања воде у доњем току. Аргентина је захтевала да буде консултирана код изградње, али је Бразил одбио. Након преговора, 1979. године постигнут је споразум о заједничкој изградњи Итаипу бране и Yacureta бране у Аргентини	Wallenstein& Swain 1997.

Година	Стране у сукобу	Опис	Извор
1974.	Ирак, Сирија	Ирак је запретио да ће бомбардовати al-Thawra брану у Сирији и напасти Сирију, оптужујући Сирију да је та брана проузроковала смањивање нивоа воде у реци Еуфрат	Gleick 1994.
1975.	Ирак, Сирија	Те године Еуфрат је имао ниски водостај. Сирија је својим бранама задржала одређену количину воде, а Ирак је тражио од Арапске лиге допуштење интервенције, јер количина воде у Еуфрату није задовољавала њихове потребе. Сирија се оправдавала ниским водостајем. Обе државе пгедузеле су војне покрете. Саудијска Арабија успешно је посредовала у сукобу.	Gleick 1993, 1994, Wolf 1997.
1975.	Ангола, ЈАР	Јужноафричка војска продира на територију Анголе и заузима Ruasana водни комплекс, укључујући брану Гове на реци Кунене. Циљ је био осигурати нормалну опскрбу водом за југозападну Африку и Намибију.	Meissner 2000.
1978.-до данас	Египат, Етиопија	Поново су отворена питања искоришћавања Белог Нила. Етиопија је предложила изградњу неколико брана у горњем току Белог Нила. Египат се томе успротивио наглашавајући да је једини разлог због којег би Египат ишао у рат - вода. Бутроус Гали је 1988. изјавио: "Следећи рат у нашој регији би ће због воде реке Нил, не због политике".	Gleick 1991., 1994.
1981.	Иран, Ирак	Иран је запретио бомбардовањем хидроелектране у Курдистану током Иранско-ирачког рата, чиме би дошло до катастрофалних последица у Ираку.	Gleick 1993.
1980.-1988.	Иран, Ирак	Иран је преусмеравањем воде поплавио ирачке обрабене положаје	Plant 1995.
1988.	Ангола, ЈАР, Куба	Кубанске и анголске снаге напале су брану Caleque. Учињена је велика штета на брани и престала је производње електричне енергије. Водовод према Owambolandu је прекинут и уништен.	Meissner 2000.
1982.	Израел, Либанон, Сирија	Израел је прекинуо довод воде Бејруту током његове блокаде	Wolf 1997.
1986.	Северна и Јужна Кореја	Северна Кореја је објавила план за изградњу хидроелектране Кумгансан на притоку реке Хан. То је изазвало забринутост у Јужној Кореји да ће се тиме регулисати водостај реке Хан	Gleick 1993.
1986.	Лесото, ЈАР	ЈАР је помогла у војном удару у Лесоту. Нова влада Лесота потписала је споразум о коришћењу вода са ЈАР-ом.	American University 2000.
1990.	ЈАР	Влада је затворила воду граду Wesselton у којем је живело 50.000 становника (црнци) током њиховог протеста због лоше градске инфраструктуре.	Gleick 1993.

Година	Стране у сукобу	Опис	Извор
1990.	Ирак, Сирија, Турска	Турска је прекинула ток реке Еуфрат на месец дана у време изградње бране Ататурк, која је део великог хидролошког пројекта у Анатолији. Сирија и Ирак су протестовале са оптужбом да Турска може користити нове објекте за угрожавање живота у доњем току реке. Средином 90-тих турски председник Тургут Озал запретио је Сирији да ће смањити водостај Еуфрата уколико ће и даље помагати курдске побуњенике.	Gleick 1993., 1995.
1991.-до данас	Карнатака, Тамил Наду (Индија)	Насиље је избило кад је Карнатака одбила провести закључке Врховног суда Индије који је настојао решити сукоб две стране око искоришћавања реке Cauvery.	Gleick 1993., Butts 1997., American University 2000.
1991.	Ирак, Кувајт, САД	Током Заливског рата, Ирак је код повлачења уништио кувајтске капацитете за десолинизацију морске воде.	Gleick 1993.
1991.	Ирак, Турска, УН	У УН се водила расправа о коришћењу бране Ататурк за запречивање реке Еуфрат као средство притиска на Ирак.	Gleick 1993.
1991.	Ирак, Кувајт, САД	Током Заливског рата Савезничке снаге бомбардовале су водоводни систем Багдада	Gleick 1993.
1992.	Чехословачка, Мађарска	Мађарска је обуставила своје деловање у изградњи бране Gabčíkovo/Nagymaros због питања заштите околине. Словачка је наставила с изградњом, завршила брану и преусмерила воду Дунава у канал на својој територији. Са мађарске стране дошло је до великих јавних протеста и војних покрета према граници. Спор је на решавању у Међународном суду правде.	Gleick 1993.
1995.	Еквадор, Перу	Дошло је до оружаних инцидената због неслагања око контроле горњег тока реке Ценепа. Овде није била само реч о контроли воде, већ су у спор укључена и гранична питања.	Samson & Charrier 1997., Wolf 1997.
1997.	Сингапур, Малезија	Малезија обезбеђује Сингапур са 50% воде. Године 1997. малезијска влада је запретила Сингапуру прекидањем обезбеђења воде, јер је сингапурска влада критиковала политичке потезе Малезије.	Zachary 1997.
1998.	Таџикистан	Септембра 1998. командант побуњеничких снага запретио је уништавањем бране на каналу Kaikakkhum тражећи испуњавање политичких захтева од таџикистанске владе.	WRR 1998.
1999.	Лусака, Замбија	Терористичким актом уништен је водовод којим се опскрбљивао град Лусака (3 милиона становника)	FRGWR 1999.
1999.	СР Југославија	НАТО авиони су гађали хидроелектране у Србији	Reuters 1999.
1999.	Бангладеш	Педесетак људи је повређено током протеста под вођством бившег премијера Бегум Кхаледа Зиа против недостатке воде и електричне енергије.	Ahmed 1999.
1999.	СР Југославија	НАТО бомбардовао инфраструктуру за обезбеђење водом Београда. НАТО срушио мост у Новом Саду на Дунаву.	Reuters 1999.

Година	Стране у сукобу	Опис	Извор
1999.	Ангола	Пронађено стотину мртвих у четири извора питке воде у средишњој Анголи	International Herald Tribune 1999.
1999.	Порторико, САД	Локално становништво блокирало снабдевање морнаричке базе САД-а (Roosevelt Roads) током протеста против америчке присутности и коришћења реке Бланко, што је изазивало сталну несташицу воде у околним местима	New York Times 1999.
1999.-2000.	Намибија, Боцвана, Замбија	Спор око границе у делу речног тока реке Замбези. Спор је на Међународном суду правде.	ICJ, 1999.

Литература

- Bächler, Günther; Spillmann, Kurt R. (Eds.) (1995): *Environmental Crisis: Regional Conflicts and Ways of Cooperation*. Proceedings of an International Conference at Centro Berkoff, Jeremy (1994): *A Strategy for Managing Water in the Middle East and North Africa*. Directions in Development. The World Bank: Washington D.C.
- Böge, Volker (1992): *Proposal for an Analytical Framework to Grasp 'Environmental Conflict'*. ENCOF Occasional Paper No. 1. Swiss Peace Foundation/ Swiss Federal Institute of Technology: Zurich/ Berne.
- Brooks, David B.; Lonergan, Stephen C. (1993): *The Economic, Ecological and Geopolitical Dimensions of Water in Israel*. Centre for Sustainable Regional Development: Victoria (Canada).
- Elhance, P. Arun, *Hydropolitics in the Third World: Conflict and Cooperation in International River Basins*, New York, 1999.
- Gleick, H. Peter, *Water in Crisis: A guide to the World's Fresh Water Resources*, New York, Oxford University Press, 1993, p. 3.
- Gleick, Peter H. (1993a): *Water and Conflict: Fresh Water Resources and International Security*. In: *International Security*, Vol. 18, No. 1; pp. 79-112.
- Postel, S., *Water and Agriculture*, in: Gleick, H. Peter, *Water in Crisis: A guide to the World's Fresh Water Resources*, New York, Oxford University Press, 1993, p. 57.
- Water Wars*. In: *Foreign Policy*, No. 82; 1991, pp. 17-36.
- Wolf, T.Aaron, *Hydropolitics Along the Jordan River: Scarce Water and Its Impact on the Arab-Israeli Conflict*, United Nations Publications, New York, 1995.
- The State of Food Insecurity in the World 2003*, FAO, www.fao.org
- The World's Water*, Pacific Institute, 2003, www.worldwater.org
- A Global Report: Reducing Disaster Risk*, UNDP, www.undp.org
- The State of World Population 2001*, UNFPA, NY, www.unfpa.org
- The World Water Development Report*, UNESCO, www.unesco.org/water
- World Water Crisis*, BBC News, www.worldwater.org/